

Inka Hopsu vihr ym.

Toimenpidealoite paperittomien äitien oikeudesta äitiyspakkaukseen

Eduskunnalle

Äitiysavustus otettiin käyttöön Suomessa vuonna 1937 tukemaan erityisesti heikoimmassa asemassa olevia äitejä. Vuodesta 1948 lähtien äitiysavustus on ollut universaali etuus, joka on tarjonnut kaikille Suomessa asuville perheille yhdenvertaisemman alun lapsen syntymään. Nimestään huolimatta äitiyspakkaus on käytännössä ennen kaikkea lapselle suunnattu tuki, sillä se sisältää vaatteita ja muita välttämättömiä tarvikkeita vastasyntyneen hoitoon ja hyvinvointiin. Sen tarkoituksena on varmistaa, että jokaisella vastasyntyneellä on mahdollisimman hyvä ja turvallinen alku elämässä riippumatta perheen taustasta.

Äitiyspakkaus tai sitä vastaava rahasumma on suhteellisen pieni mutta vaikutuksiltaan merkittävä investointi vastasyntyneen hyvinvointiin. Äitiysavustuksen arvo on tällä hetkellä 170 euroa lasta kohden, ja se voidaan saada joko rahakorvauksena tai äitiyspakkauksena. Orpon hallitus on esittänyt äitiysavustuksen korottamista siten, että 1.4.2026 alkaen avustuksen arvo olisi 210 euroa, jos eduskunta hyväksyy esityksen. Kustannukset valtiolle ovat kohtuulliset verrattuna siihen, että lapsi saa heti syntymästään lähtien perustarvikkeet, kuten vaatteet ja vuodevaatteet, sekä perhe tarvitsemansa tuen uuden elämäntilanteen alussa.

Nykyisin äitiysavustukseen ovat oikeutettuja vain Suomen kansalaiset, vakinaisesti Suomessa asuvat sekä tietyin edellytyksin EU- tai ETA-maista tai Sveitsistä työn vuoksi Suomeen muuttaneet henkilöt. Sen sijaan esimerkiksi kansainväliset opiskelijat, turvapaikanhakijat sekä henkilöt, joilla ei ole oleskelulupaa tai joiden oleskeluoikeus on päättynyt (nk. paperittomat), jäävät avustuksen ulkopuolelle, vaikka lapsi syntyy Suomeen. Global Clinicin arvion mukaan Suomessa elää noin 3 000—6 000 paperitonta henkilöä, joista osa on lapsiperheitä.

Paperittomassa asemassa olevat raskaana olevat henkilöt ja lapsiperheet ovat jo ennestään monin tavoin haavoittuvassa asemassa. Heidän toimeentulonsa on usein epävarmaa, pääsy sosiaali- ja terveyspalveluihin rajoitettua ja arki jatkuvan epävarmuuden sävyttämää. Lapsen syntymän hetkellä tuki on erityisen tärkeää, eikä vastasyntyneen lapsen tarpeita tai oikeuksia tule määritellä vanhemman oleskeluoikeudellisen aseman perusteella.

Suomen perustuslain yhdenvertaisuussäännös kieltää asettamasta ihmisiä eri asemaan ilman hyväksyttävää perustetta. Myös Suomea velvoittavat kansainväliset ihmisoikeussopimukset edellyttävät lapsen edun asettamista etusijalle sekä syrjimättömyyden periaatteen toteutumista. Lap-

Toimenpidealoite TPA 67/2025 vp

sen oikeuksien sopimuksen mukaan jokaiselle lapselle tulee turvata mahdollisimman hyvä terveys ja kehitys sekä riittävä elintaso.

Lapsen syntymän Suomeen tulisi olla riittävä peruste sille, että hän saa saman tuen kuin muutkin lapset. Äitiyspakkauksen ulottaminen myös paperittomassa asemassa oleviin perheisiin olisi johdonmukainen ja inhimillinen jatko suomalaiselle universaalille perhepolitiikalle.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin valmistellakseen esityksen äitiysavustuslain muuttamiseksi siten, että oikeus äitiysavustukseen laajennetaan kattamaan muutkin kuin Suomessa vakituisesti asuvat, kuten paperittomat ja kansainväliset opiskelijat.

Helsingissä 25.11.2025

Inka Hopsu vihr
Oras Tynkkynen vihr